

Савченко Олександра Яківна,

*доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу початкової освіти
Інституту педагогіки НАПН України.*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Ключові слова: *молодші школярі; уроки літературного читання; метод проектів; міжпредметні дослідницькі уміння.*

Сутність проектного навчання у початковій школі полягає у моделюванні і здійсненні процесу розв'язання значущих для дітей цілей, проблемних задач і ситуацій, що вимагають пошуків, досліджень, співпраці між собою і дорослими. Застосування методу проектів ґрунтується на взаємозв'язку навчальної, дослідницької, прогностичної і комунікативної складників навчального пізнання.

Незалежно від предметного змісту, участь дітей у проектній діяльності сприяє:

- збагаченню новими знаннями, інформацією, новими цінностями;
- розвитку умінь співпрацювати; визначати мету, плану-вати, розподіляти час, здійснювати самоконтроль і самооцінку;
- формуванню умінь працювати з різними видами інфор-мації (збирання, аналіз, систематизація, узагальнення, збереження і спосіб використання);
- розвитку пізнавальних потреб, інтересів, дослідницької поведінки.

Навчальні проекти, які виконують молодші школярі на уроках літературного читання, можуть бути монопредметними і міжпредметними, передбачати різні способи організації навчальної співпраці, різні форми презентації результату.

Виконання проектів передбачає універсальні пошукові дії учнів, які актуалізують універсальні способи пізнання, а отже, є міжпредметними.

Застосовуючи метод проектів, організовуючи співпрацю учнів на уроках літературного читання, учитель може виступати у різних ролях: як координатор, консультант, учасник презентації проекту, член журі тощо. Разом з учнями, він обговорює тему проекту, орієнтує дітей на пошуки джерел інформації, цікавиться ходом роботи, використовує різні способи заохочення, допомагає здійснити презентацію. Учні є активними розробниками, керівни-ками груп, виконавцями-дослідниками, учасниками презентації. Разом з учителем вони висловлюють свої оцінки щодо результатів проекту.

З самого першого проекту вчителеві слід брати до уваги, що успіх проектної роботи безпосередньо залежить від оволодіння учнями міжпредметними дослідницькими уміннями. До них належать:

- визначення мети діяльності (ціле визначення) і проблеми (задачі), яку

слід розв'язати;

- передбачення дій, які треба виконати, та їх послідовності;
- заохочення виконавців проекту до самоконтролю, самооцінки, рефлексії.

Важливо також поступово знайомити дітей з різними фор-мами презентації проекту((індивідуальна, групова, колективна), розкривати можливості поєднання слова і образу у донесенні задуму.

Для уроків літературного читання ми пропонуємо чимало завдань, які сприяють мотиваційній і процесуальній підготовці учнів до виконання проектів. Зокрема, починаючи з 2 класу, діти навчаються працювати з пам'ятками-алгоритмами, які визначають чітку послідовність дій, виконують завдання підручника, що передбачають різні способи навчальної взаємодії. Наприклад, завдання: попрацюйте в парі, поміркуйте разом, читаємо разом; будь дослідником; поміркуй, вислови свою думку.

Навчаючи дітей визначати послідовність подій у творі, вчитель акцентує увагу на важливості плану дій для правильного відтворення тексту і послідовного чіткого виконання будь-якої роботи, особливо тривалої, якою є участь у виконанні проекту.

Досвід, набутий другокласниками може бути основою для складання (*пам'ятки учаснику проекту*, яку доцільно використати у процесі обговорення теми і послідовності розроблення проекту.

- Чим ця тема мене зацікавила?
- Для чого (з якою метою) я працюватиму над проектом?
- Що я сам/сама можу зробити? Коли краще?
- Що мені потрібно для роботи?
- Якого результату я очікую?
- Як би я хотів/хотіла показати результат проекту?

Така пам'ятка є опорою для індивідуальних висловлювань учнів, визначення мислительних дій, виявлення їхньої мотивації, обговорення мети, завдань, способів виконання, очікуваного результату; мотивація на успіх.

В оцінюванні результатів проектної діяльності молодших учнів є різні підходи. Критерії, форми, спосіб оцінювання залежать від теми, тривалості проекту, його зв'язку з програмовим матеріалом, складності роботи, яскравості, переконливості презентації.

Важливо, щоб на початку роботи над проектом вчитель разом з дітьми визначили, як буде оцінюватися проект, за якими критеріями (вимогами). Це сприятиме цілеспрямованості та відповідальності виконавців проекту. Тому в процесі роботи і під час оцінювання завершеного продукту учні мають висловлювати свої судження, вмотивовано звертаючись до вже відомих їм орієнтирів. (Що ми одержали? Де це можна застосувати? Кому це можна показати? Чого я навчився? Що було цікавим? Що, на мою думку, можна було зробити по-іншому?).

Тематика міжпредметних проектів на уроках з літературного читання може бути досить різноманітною: ознайомлення з творчістю поета,

письменника, твори якого викликали особливий інтерес дітей, з пам'ятними місцями, які пов'язані з літературою рідного краю, із створенням вистав за прочитаними творами; журналів, книг-саморобок, дослідження походження значущих для українців символів, відображення знаменитого літературного героя в різних видах мистецтва і т. ін.

Зауважимо, що проектна робота не повинна переобтяжувати дітей. У 2 класі доцільно виконувати короткочасні проекти 1–1,5 тижні, у 3–4 – середньої тривалості (до 2 тижнів).

Отже, використання методу проектів на уроках літературного читання є важливим ресурсом загальнонавчального і літературного розвитку учнів. Ефективність цього методу визначається цікавістю і значущістю тематики, підготовкою дітей до проектної діяльності, правильним використанням МПЗ. Зокрема, слід навчати учнів оволодівати універсальними дослідницькими вміннями: визначати мету своєї роботи, самостійно працювати з джерелами, співпрацювати у парі, групі, в колективі; оволодівати уміннями оцінювати результати проекту та свою участь у досягненні спільного результату.

Література

1. Барановська О. В. Модернізація змісту профільного навчання в світлі міжпредметної інтеграції. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2015. № 5. С. 94–100.
2. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). Київ: Богданова А. М., 2009. 404 с.
3. Голуб Г. В., Чуракова О. В. Метод проектов как технология формирования ключевых компетентностей учащихся. Самара: Профи, 2003. 236 с.
4. Онопрієнко О. В. Проектна діяльність у початковій школі: метод. посіб. Київ: ТОВ «СІТПРІНТ», 2013. 83 с.